

Vergaderjaar 2017–2018

**34 901**

**Wijziging van de begrotingsstaat van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (XIII) en de begrotingsstaat van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit voor het jaar 2018 (Incidentele suppletoire begroting inzake Klimaat enveloppe regeerakkoord)**

**Nr. 2**

**MEMORIE VAN TOELICHTING**

**A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVOORSTEL**

**Wetsartikelen 1 tot en met 2**

De begrotingsstaten die onderdeel zijn van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 2.3, eerste lid, van de Comptabiliteitswet 2016 elk afzonderlijk bij wet vastgesteld en derhalve ook gewijzigd. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om voor het jaar 2018 wijzigingen aan te brengen in:

- de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat;
- de departementale begrotingsstaat van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit.

De in de begrotingsstaten opgenomen begrotingsartikelen worden in onderdeel B van deze memorie van toelichting toegelicht (de zgn. begrotingstoelichting).

**Wetsartikel 4**

Dit artikel regelt de inwerkingtreding van deze wet.

De Minister van Economische Zaken en Klimaat,  
E.D. Wiebes

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,  
C.J. Schouten

## B. BEGROTINGSTOELICHTING

### a. Inhoudelijke toelichting

In het Regeerakkoord is een enveloppe van € 300 mln per jaar (2018 tot en met 2030) opgenomen op de aanvullende post van het Ministerie van Financiën ten behoeve van Klimaat (maatregel E23 uit het Regeerakkoord). Er is een splitsing aangebracht in de besluitvorming over de besteding van de enveloppe tussen de middelen in 2018 en de middelen in 2019 en verder. Voor de middelen in 2019 en verder geldt dat deze worden gekoppeld aan de besluitvorming over het Klimaat- en Energieakkoord. De middelen 2018 worden door middel van incidentele suppletoire begrotingen aan de begrotingen toegevoegd.

In onderstaande overzichtstabel is de verdeling van het budget over de verschillende departementen opgenomen.

Besteding Klimaat-enveloppe voor het jaar 2018 (Bedragen x € 1 mln)

| Departement                                          | Budget |
|------------------------------------------------------|--------|
| Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK, VII) | 95,0   |
| Economische Zaken en Klimaat (EZK, XIII)             | 117,0  |
| Infrastructuur en Waterstaat (IenW, XII)             | 38,5   |
| Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV)           | 44,5   |
| Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS, XVI)         | 5,0    |
| Totaal                                               | 300,0  |

Via de incidentele suppletoire begrotingen worden de middelen van de aanvullende post overgeheveld naar de departementale begrotingen. De in bovenstaande tabel opgenomen middelen voor VWS (€ 5 mln) worden bij Voorjaarsnota 2018 van de aanvullende post toegevoegd aan de VWS-begroting.

Onderstaand treft u voor de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit per begrotingsartikel een toelichting aan bij de financiële instrumenten.

### Begrotingsstaat Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

#### Artikel 2 Bedrijvenbeleid: innovatief en duurzaam ondernemen

##### Subsidies

##### *Verduurzaming industrie*

Er wordt totaal € 30 mln beschikbaar gesteld voor de verduurzaming van de industrie. Dit betreft voor € 26 mln een tenderregeling waarmee, vooruitlopend op definitieve regelingen, kostenefficiënte initiatieven die leiden tot CO<sub>2</sub>-reductie binnen de industrie worden versneld. Naast versnelling van concrete investeringsprojecten wordt met deze tender ervaring opgedaan voor de vormgeving van maatregelen die nodig zijn om de klimaatambitie uit het regeerakkoord te realiseren. De overige € 4 mln gaat naar de bijdrage aan RVO.nl (zie toelichting hieronder).

## **Bijdrage aan agentschappen**

### *Bijdrage aan RVO.nl*

Voor de opstart, het ontwikkelen en uitvoeren van het beleid voor de verduurzaming van de industrie wordt € 4 mln uitgetrokken. Deze kosten zijn voor 2018 hoger dan het geval is bij bestaande regelingen, mede omdat in enkele gevallen (arbeidsintensief) maatwerk noodzakelijk is.

## **Artikel 4 Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering**

### **Subsidies**

#### *Topsectoren Energie – Tenderregeling Energie-innovatie*

Totaal komt er voor de Tenderregeling Energie-innovatie € 33,6 mln beschikbaar. Dit budget wordt als volgt verdeeld:

- Het gaat om extra middelen (€ 3,9 mln) voor de in 2017 gestarte tenderregeling waterstof binnen de Topsector Energie om pilots in de industrie, op het gebied van mobiliteit en de gebouwde omgeving mogelijk te maken.
- Daarnaast is er € 5,1 mln beschikbaar voor verkennende studies die aangeven waar onderzoek en innovatie in Nederland op gericht zouden moeten worden om de meest effectieve bijdrage aan de energie- en klimaattransitie te kunnen leveren. Het gaat hierbij concreet om het ondersteunen van studies voorafgaand aan pilots, demonstratieprojecten of grote infrastructurele projecten op het gebied van verduurzaming van de industrie, waterstof, systeemintegratie op de Noordzee, CCUS, groen gas, geo-energie en vervanging van infrastructuur in de gebouwde omgeving.
- Ook is er € 13,0 mln beschikbaar voor de ontwikkeling van prototypes en standaardoplossingen in proefprojecten voor kosteneffectieve CO<sub>2</sub>-reductie in de bestaande bouw.
- Tenslotte wordt € 11,6 mln gereserveerd voor de co-financiering van pilotprojecten en ondersteuning van project specifieke kostenstudies van afvang- opslag en gebruik van CO<sub>2</sub> (CCS en CCU) om inzicht in de kosten te krijgen en ervaring op te doen met de afvangst van CO<sub>2</sub>.

#### *Klimaat- en Energieakkoord*

Dit betreft de benodigde (proces)middelen voor het af te sluiten Klimaat- en energieakkoord (€ 4,2 mln). Het gaat onder andere om incidentele subsidies, financiering van benodigde doorrekeningen, vergader- en kantoorfaciliteiten, ondersteuning, communicatieactiviteiten en bijdragen aan vergoedingen voor voorzitters van de tafels.

#### *Aardwarmte*

Aardwarmte heeft de potentie om een belangrijke rol te spelen in de verduurzaming van de warmtevoorziening. Dit betreft een project van Energiebeheer Nederland (EBN) om in samenwerking met TNO de ondergrond in Nederland in kaart te brengen om inzicht te krijgen in het volledige potentieel van aardwarmte. Het gaat in deze fase om het uitwerken en aanbesteden van de herbewerking van oude bestaande seismiek en het verwerven van nieuwe seismiek. Hiervoor komt een budget van € 21 mln beschikbaar.

## **Bijdragen aan agentschappen**

*Bijdrage aan Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl).*

Dit betreffen de uitvoeringskosten (€ 1,2 mln) van de tenderregelingen binnen de Topsector Energie regeling die door RVO.nl worden uitgevoerd.

## **Bijdragen aan ZBO's/RWT's**

*TNO Kerndepartement*

Voor de maatschappelijke opgave voor energie en klimaat is dringend een impuls nodig op het gebied van onderzoekinfrastructuur en testfaciliteiten. Met name op de terreinen elektrochemische conversie van hernieuwbare elektriciteit, duurzame biobrandstoffen, warmte en (integratie van) zonne-energie. Het gaat hier om de investering (totaal € 26 mln) in vier laboratoria die cruciaal zijn voor de energie/klimaat transitie. Dit betreft een electrochemical lab, een sustainable biofuels Technology lab, een Carnot lab en een Solar lab.

## **Artikel 40 Apparaat**

*Personele uitgaven*

De extra activiteiten op het gebied van aardwarmte (zie toelichting onder artikel 4) vragen om extra toezicht door de toezichthouder Staatstoelichting op de Mijnen (SodM). Dit betreft een budget van € 1 mln.

## **Begrotingsstaat Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit**

### **Artikel 6 Concurrerende, duurzame, veilige agro-, visserij- en voedselketens**

#### **Subsidies Plantaardige productie**

*EHG en MEI*

Het betreft de ophoging van budgetten ten behoeve van de regeling Energie-efficiency en Hernieuwbare energie Glastuinbouw (EHG, € 8,8 mln) en de regeling Marktintroductie Energie Innovaties (MEI, € 4 mln). Hiermee wordt de praktijk invoering van «first of a kind» projecten versneld en de kosteneffectiviteit van vernieuwende maatregelen in bestaande kassen verhoogd.

#### **Opdrachten Duurzame veehouderij**

*Klimaatvriendelijke veehouderij*

De methaanuitstoot in de veehouderij wordt vooral veroorzaakt door rundvee- en varkenshouderij. Daarom worden pilot- en demoprojecten op praktijkschaal opgezet voor diverse methoden van methaanreductie uit mestopslagen (bijvoorbeeld mestoxidatie, aanzuring, koeling van mest), inclusief aandacht voor de vervolgeffecten van de aanwending van mest (€ 7 mln). Daarnaast worden financiële middelen ingezet gericht op rantsoenoptimalisatie in relatie tot de spijsvertering van rundvee om methaanemissies te voorkomen (€ 1,5 mln).

### *Diverse projecten duurzame landbouw*

De middelen (€ 6,4 mln) worden ingezet ten behoeve van kennisontwikkeling, -verspreiding van toe te passen maatregelen klimaatslim landgebruik met maatwerk voor onder meer verschillende bedrijfssystemen, bodemsoorten, regio's. Daarnaast worden demoprojecten opgezet. Tevens is budget gereserveerd voor het monitoren en borgen van de CO<sub>2</sub> winst.

### **Opdrachten Plantaardige productie**

#### *Innovatieagenda energie*

Pilots voor aardgasloze glastuinbouw worden opgezet (€ 3 mln). Daarnaast worden extra middelen ingezet ten behoeve van onderzoek naar besparing en verduurzaming, nieuwe demonstratieprojecten in teelten, proof of principle projecten voor innovatieve doorbraken en de verspreiding van kennis over energiebesparende techniek/technologie (€ 7,2 mln).

### **Algemene opmerking**

Aan de bovengenoemde projecten uit de Klimaat-enveloppe op artikel 6 zijn uitvoeringskosten verbonden die in een later stadium meer concreet zullen worden. Deze uitvoeringskosten worden uit de toegekende projectmiddelen betaald.

### **Artikel 8 Natuur en Biodiversiteit**

#### **Opdrachten**

#### *Klimaatimpuls natuur en biodiversiteit*

#### *Veenweidegebieden*

Gebiedsgerichte pilots en demo's worden opgezet om de CO<sub>2</sub>-uitstoot te verminderen in veenweidegebieden (€ 5 mln) door middel van onderwaterdrainage- en mechanisatietechnieken. Het doel van deze pilots is om «kinderziekten» op te lossen en verdere uitrol van deze nieuwe technieken mogelijk te maken.

#### *Pilots bosbeheer en natuur*

Pilots met betrekking tot CO<sub>2</sub> worden opgezet in samenwerking met bosbeheerders. Tevens is budget gereserveerd voor het monitoren en borgen van de CO<sub>2</sub> winst. Totaal is voor dit onderdeel € 1,6 mln budget gereserveerd.

### **Algemene opmerking**

Aan de bovengenoemde projecten uit de Klimaat-enveloppe op artikel 8 zijn uitvoeringskosten verbonden die in een later stadium meer concreet zullen worden. Deze uitvoeringskosten worden uit de toegekende projectmiddelen betaald.

## b. Budgettaire consequenties beleidsartikelen

### Begrotingsstaat Ministerie van Economische Zaken en Klimaat

#### Artikel 2. Bedrijvenbeleid: innovatief en duurzaam ondernemen

##### Budgettaire gevolgen van beleid, (incidentele suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

|                                                       | Stand<br>ontwerpbe-<br>groting 2018,<br>incl. NvW (1) | Mutatie<br>incidentele<br>suppletoire<br>begroting (2) | Stand<br>incidentele<br>suppletoire<br>begroting<br>2018<br>(3)=(1+2) | Mutatie<br>2019 | Mutatie<br>2020 | Mutatie<br>2021 | Mutatie<br>2022 |
|-------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|
| <b>VERPLICHTINGEN</b>                                 | <b>1.994.761</b>                                      | <b>30.000</b>                                          | <b>2.024.761</b>                                                      |                 |                 |                 |                 |
| Waarvan garantieverplichtingen                        | 1.300.000                                             |                                                        | 1.300.000                                                             |                 |                 |                 |                 |
| <b>UITGAVEN</b>                                       | <b>826.040</b>                                        | <b>30.000</b>                                          | <b>856.040</b>                                                        |                 |                 |                 |                 |
| <b>Garanties</b>                                      | <b>57.269</b>                                         |                                                        | <b>57.269</b>                                                         |                 |                 |                 |                 |
| BMKB                                                  | 41.674                                                |                                                        | 41.674                                                                |                 |                 |                 |                 |
| Storting reserve BMKB                                 |                                                       |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| Groeifaciliteit                                       | 8.850                                                 |                                                        | 8.850                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Garantie Ondernemingsfinanciering (GO)                | 6.745                                                 |                                                        | 6.745                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Storting reserve GO                                   |                                                       |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| Garantiefaciliteit Scheepsnieuwbouwfinanciering (GSF) |                                                       |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| Storting GSF                                          |                                                       |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| Garanties MKB Financiering                            |                                                       |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| <b>Subsidies</b>                                      | <b>93.146</b>                                         | <b>26.000</b>                                          | <b>119.146</b>                                                        |                 |                 |                 |                 |
| Lucht- en Ruimtevaart                                 | 0                                                     |                                                        | 0                                                                     |                 |                 |                 |                 |
| MKB-Innovatiestimulering Topsectoren (MIT)            | 29.493                                                |                                                        | 29.493                                                                |                 |                 |                 |                 |
| Eurostars                                             | 17.808                                                |                                                        | 17.808                                                                |                 |                 |                 |                 |
| Bevorderen Ondernemerschap                            | 5.707                                                 |                                                        | 5.707                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Cofinanciering EFRO, inclusief INTERREG               | 31.373                                                |                                                        | 31.373                                                                |                 |                 |                 |                 |
| Verduurzaming Industrie                               | 0                                                     | 26.000                                                 | 26.000                                                                |                 |                 |                 |                 |
| Bijdrage aan ROM's                                    | 5.380                                                 |                                                        | 5.380                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Overige subsidies                                     | 3.385                                                 |                                                        | 3.385                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| <b>Opdrachten</b>                                     | <b>32.303</b>                                         |                                                        | <b>32.303</b>                                                         |                 |                 |                 |                 |
| Onderzoek en opdrachten                               | 4.835                                                 |                                                        | 4.835                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Caribisch Nederland                                   | 1.221                                                 |                                                        | 1.221                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| ICT beleid                                            | 5.975                                                 |                                                        | 5.975                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Regeldruk                                             | 1.731                                                 |                                                        | 1.731                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Mainport Rotterdam                                    | 7.868                                                 |                                                        | 7.868                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Regiekosten regionale functie                         | 1.016                                                 |                                                        | 1.016                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Invest-NL i.o.                                        | 9.657                                                 |                                                        | 9.657                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| <b>Bijdragen aan agentschappen</b>                    | <b>104.127</b>                                        | <b>4.000</b>                                           | <b>108.127</b>                                                        |                 |                 |                 |                 |
| Bijdrage RVO.nl                                       | 79.929                                                | 4.000                                                  | 83.929                                                                |                 |                 |                 |                 |
| Bijdrage Agentschap Telecom                           | 1.629                                                 |                                                        | 1.629                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Bijdrage Logius                                       | 869                                                   |                                                        | 869                                                                   |                 |                 |                 |                 |
| Invest-NL i.o.                                        | 21.700                                                |                                                        | 21.700                                                                |                 |                 |                 |                 |
| <b>Bijdragen aan ZBO's/RWT's</b>                      | <b>272.870</b>                                        |                                                        | <b>272.870</b>                                                        |                 |                 |                 |                 |
| Bijdrage aan TNO                                      | 132.685                                               |                                                        | 132.685                                                               |                 |                 |                 |                 |
| Kamer van Koophandel                                  | 115.216                                               |                                                        | 115.216                                                               |                 |                 |                 |                 |
| Bijdrage aan NWO-TTW                                  | 24.969                                                |                                                        | 24.969                                                                |                 |                 |                 |                 |
| <b>Bijdragen aan medeoverheden</b>                    | <b>1.630</b>                                          |                                                        | <b>1.630</b>                                                          |                 |                 |                 |                 |
| Sterke Regio's en Nota Ruimte                         | 1.630                                                 |                                                        | 1.630                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| <b>Bijdragen aan (inter-)nationale organisaties</b>   | <b>264.695</b>                                        |                                                        | <b>264.695</b>                                                        |                 |                 |                 |                 |
| Internationaal Innoveren                              | 40.022                                                |                                                        | 40.022                                                                |                 |                 |                 |                 |
| PPS-toeslag (voorheen TKI-toeslag)                    | 107.806                                               |                                                        | 107.806                                                               |                 |                 |                 |                 |
| TO2 (Deltares, MARIN en NLR)                          | 31.415                                                |                                                        | 31.415                                                                |                 |                 |                 |                 |
| Topsectoren overig                                    | 4.070                                                 |                                                        | 4.070                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Ruimtevaart (ESA)                                     | 67.061                                                |                                                        | 67.061                                                                |                 |                 |                 |                 |
| Bijdrage NBTC                                         | 8.694                                                 |                                                        | 8.694                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Bijdragen organisaties                                | 5.627                                                 |                                                        | 5.627                                                                 |                 |                 |                 |                 |

|                                                        | Stand<br>ontwerpbe-<br>grooting 2018,<br>incl. NvW (1) | Mutatie<br>incidentele<br>suppletoire<br>begroting (2) | Stand<br>incidentele<br>suppletoire<br>begroting<br>2018<br>(3)=(1+2) | Mutatie<br>2019 | Mutatie<br>2020 | Mutatie<br>2021 | Mutatie<br>2022 |
|--------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|
| <b>ONTVANGSTEN</b>                                     | <b>109.547</b>                                         |                                                        | <b>109.547</b>                                                        |                 |                 |                 |                 |
| BMKB                                                   | 33.000                                                 |                                                        | 33.000                                                                |                 |                 |                 |                 |
| Groeifaciliteit                                        | 8.000                                                  |                                                        | 8.000                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Onttrekking begrotingsreserve Groeifaciliteit          |                                                        |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| Garantie Ondernemingsfinanciering (GO)                 | 13.000                                                 |                                                        | 13.000                                                                |                 |                 |                 |                 |
| Garantiefaciliteit Scheepsnieuwbouw-financiering (GSF) |                                                        |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| Onttrekking GSF                                        |                                                        |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| Luchtvaartkredietregeling                              | 9.046                                                  |                                                        | 9.046                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Rijksoctrooiwet                                        | 35.099                                                 |                                                        | 35.099                                                                |                 |                 |                 |                 |
| Eurostars                                              | 4.821                                                  |                                                        | 4.821                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Joint Strike Fighter                                   | 3.750                                                  |                                                        | 3.750                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Diverse ontvangsten                                    | 2.831                                                  |                                                        | 2.831                                                                 |                 |                 |                 |                 |

#### Artikel 4. Een doelmatige energievoorziening en beperking van de klimaatverandering

##### Budgettaire gevolgen van beleid, (incidentele suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

|                                                 | Stand<br>ontwerpbe-<br>grooting 2018,<br>incl. NvW en<br>amende-<br>menten(1) | Mutatie<br>incidentele<br>suppletoire<br>begroting (2) | Stand<br>incidentele<br>suppletoire<br>begroting<br>2018<br>(3)=(1+2) | Mutatie<br>2019 | Mutatie<br>2020 | Mutatie<br>2021 | Mutatie<br>2022 |
|-------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|
| <b>VERPLICHTINGEN</b>                           | <b>17.018.762</b>                                                             | <b>86.000</b>                                          | <b>17.104.762</b>                                                     |                 |                 |                 |                 |
| Waarvan garantieverplichtingen                  | 66.600                                                                        |                                                        | 66.600                                                                |                 |                 |                 |                 |
| <b>UITGAVEN</b>                                 | <b>2.200.115</b>                                                              | <b>86.000</b>                                          | <b>2.286.115</b>                                                      |                 |                 |                 |                 |
| <b>Subsidies</b>                                | <b>1.937.327</b>                                                              | <b>58.833</b>                                          | <b>1.996.160</b>                                                      |                 |                 |                 |                 |
| Topsectoren Energie                             | 75.090                                                                        | 33.633                                                 | 108.723                                                               |                 |                 |                 |                 |
| – Tenderregeling Energie-innovatie              | 26.770                                                                        | 33.633                                                 | 60.403                                                                |                 |                 |                 |                 |
| – SDE+projecten (Hernieuwbare Energie Regeling) | 48.320                                                                        |                                                        | 48.320                                                                |                 |                 |                 |                 |
| Energie-innovatie (IA)                          | 2.368                                                                         |                                                        | 2.368                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Green Deal                                      | 1.500                                                                         |                                                        | 1.500                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Klimaat- en Energieakkoord                      | 53.400                                                                        | 4.200                                                  | 57.600                                                                |                 |                 |                 |                 |
| – Demonstratie-regeling Energie Innovatie (DEI) | 42.000                                                                        |                                                        | 42.000                                                                |                 |                 |                 |                 |
| – Subsidieregeling Duurzame Scheepsbouw         | 6.600                                                                         |                                                        | 6.600                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| – Projecten Energieakkoord SER                  | 4.800                                                                         | 4.200                                                  | 9.000                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| MEP                                             | 54.991                                                                        |                                                        | 54.991                                                                |                 |                 |                 |                 |
| SDE                                             | 616.059                                                                       |                                                        | 616.059                                                               |                 |                 |                 |                 |
| SDE+                                            | 1.058.564                                                                     |                                                        | 1.058.564                                                             |                 |                 |                 |                 |
| Storting in begrotingsreserve duurzame energie  |                                                                               |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| Aardwarmte                                      | 0                                                                             | 21.000                                                 | 21.000                                                                |                 |                 |                 |                 |
| Bijdrage ECN                                    |                                                                               |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| ISDE-regeling                                   |                                                                               |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| Compensatie Energie-intensieve bedrijven (ETS)  | 62.000                                                                        |                                                        | 62.000                                                                |                 |                 |                 |                 |
| CCS                                             | 2.080                                                                         |                                                        | 2.080                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Regeling Sportaccommodaties                     |                                                                               |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| Hoge Flux Reactor                               | 7.651                                                                         |                                                        | 7.651                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Elektrisch rijden                               |                                                                               |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| Caribisch Nederland                             | 3.000                                                                         |                                                        | 3.000                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Overige subsidies                               | 624                                                                           |                                                        | 624                                                                   |                 |                 |                 |                 |
| <b>Garanties</b>                                | <b>4.700</b>                                                                  |                                                        | <b>4.700</b>                                                          |                 |                 |                 |                 |
| Aardwarmte                                      |                                                                               |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| Storting in begrotingsreserve Aardwarmte        | 4.700                                                                         |                                                        | 4.700                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| <b>Opdrachten</b>                               | <b>18.191</b>                                                                 |                                                        | <b>18.191</b>                                                         |                 |                 |                 |                 |
| O&O bodembeheer                                 | 4.917                                                                         |                                                        | 4.917                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| SodM onderzoek                                  | 2.500                                                                         |                                                        | 2.500                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Joint implementation                            |                                                                               |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| Pallas                                          |                                                                               |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| Uitvoeringsagenda Klimaat                       | 573                                                                           |                                                        | 573                                                                   |                 |                 |                 |                 |
| Klimaat mondiaal                                | 350                                                                           |                                                        | 350                                                                   |                 |                 |                 |                 |
| Onderzoek en opdrachten                         | 9.851                                                                         |                                                        | 9.851                                                                 |                 |                 |                 |                 |

|                                                    | Stand<br>ontwerpbe-<br>grotting 2018,<br>incl. NvW en<br>amende-<br>menten(1) | Mutatie<br>incidentele<br>suppletoire<br>begroting (2) | Stand<br>incidentele<br>suppletoire<br>begroting<br>2018<br>(3)=(1+2) | Mutatie<br>2019 | Mutatie<br>2020 | Mutatie<br>2021 | Mutatie<br>2022 |
|----------------------------------------------------|-------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|
| <b>Bijdragen aan agentschappen</b>                 | <b>59.962</b>                                                                 | <b>1.167</b>                                           | <b>61.129</b>                                                         |                 |                 |                 |                 |
| Rijksdienst voor Ondernemend Nederland             | 47.810                                                                        | 1.167                                                  | 48.977                                                                |                 |                 |                 |                 |
| Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit            | 703                                                                           |                                                        | 703                                                                   |                 |                 |                 |                 |
| KNMI                                               | 1.276                                                                         |                                                        | 1.276                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| NEA                                                | 7.528                                                                         |                                                        | 7.528                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| RWS                                                | 1.215                                                                         |                                                        | 1.215                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| RIVM                                               | 1.430                                                                         |                                                        | 1.430                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| <b>Bijdragen aan ZBO's/RWT's</b>                   | <b>115.680</b>                                                                | <b>26.000</b>                                          | <b>141.680</b>                                                        |                 |                 |                 |                 |
| Doorsluis COVA heffing                             | 111.000                                                                       |                                                        | 111.000                                                               |                 |                 |                 |                 |
| TNO Kerndepartement                                | 2.980                                                                         | 26.000                                                 | 28.980                                                                |                 |                 |                 |                 |
| TNO SodM                                           | 1.700                                                                         |                                                        | 1.700                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| <b>Bijdragen aan mede-overheden</b>                | <b>36.440</b>                                                                 |                                                        | <b>36.440</b>                                                         |                 |                 |                 |                 |
| Uitkoopregeling                                    | 36.440                                                                        |                                                        | 36.440                                                                |                 |                 |                 |                 |
| <b>Bijdragen aan (inter)nationale organisaties</b> | <b>27.815</b>                                                                 |                                                        | <b>27.815</b>                                                         |                 |                 |                 |                 |
| ECN/NRG                                            | 26.358                                                                        |                                                        | 26.358                                                                |                 |                 |                 |                 |
| Diverse instituten                                 | 1.457                                                                         |                                                        | 1.457                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| <b>ONTVANGSTEN</b>                                 | <b>3.445.211</b>                                                              |                                                        | <b>3.445.211</b>                                                      |                 |                 |                 |                 |
| COVA                                               | 111.000                                                                       |                                                        | 111.000                                                               |                 |                 |                 |                 |
| Opbrengst heffing ODE (SDE+)                       | 1.074.000                                                                     |                                                        | 1.074.000                                                             |                 |                 |                 |                 |
| Onttrekking begrotingsreserve duurzame energie     | 73.000                                                                        |                                                        | 73.000                                                                |                 |                 |                 |                 |
| Aardgasbaten                                       | 1.950.000                                                                     |                                                        | 1.950.000                                                             |                 |                 |                 |                 |
| Ontvangsten zoutwinning                            | 2.511                                                                         |                                                        | 2.511                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| ETS-ontvangsten                                    | 224.000                                                                       |                                                        | 224.000                                                               |                 |                 |                 |                 |
| Diverse ontvangsten                                | 10.700                                                                        |                                                        | 10.700                                                                |                 |                 |                 |                 |

## Artikel 40 Apparaat

### Budgettaire gevolgen apparaat, (incidentele suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

|                                                | Stand<br>ontwerpbe-<br>grotting 2018,<br>incl. NvW (1) | Mutatie<br>incidentele<br>suppletoire<br>begroting (2) | Stand<br>incidentele<br>suppletoire<br>begroting<br>2018<br>(3)=(1+2) | Mutatie<br>2019 | Mutatie<br>2020 | Mutatie<br>2021 | Mutatie<br>2022 |
|------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|
| <b>VERPLICHTINGEN</b>                          | <b>300.121</b>                                         | <b>1.000</b>                                           | <b>301.121</b>                                                        |                 |                 |                 |                 |
| <b>UITGAVEN</b>                                | <b>300.121</b>                                         | <b>1.000</b>                                           | <b>301.121</b>                                                        |                 |                 |                 |                 |
| <b>Personele uitgaven</b>                      | <b>206.240</b>                                         | <b>1.000</b>                                           | <b>207.240</b>                                                        |                 |                 |                 |                 |
| – waarvan eigen personeel                      | 179.513                                                | 870                                                    | 180.383                                                               |                 |                 |                 |                 |
| – waarvan externe inhuur                       | 7.240                                                  | 35                                                     | 7.275                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| – waarvan overige personele uitgaven           | 19.487                                                 | 95                                                     | 19.582                                                                |                 |                 |                 |                 |
| <b>Materiële uitgaven</b>                      | <b>93.881</b>                                          |                                                        | <b>93.881</b>                                                         |                 |                 |                 |                 |
| – waarvan ICT                                  | 7.208                                                  |                                                        | 7.208                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| – waarvan bijdrage aan SSO's (exclusief DICTU) | 24.046                                                 |                                                        | 24.046                                                                |                 |                 |                 |                 |
| – waarvan SSO DICTU                            | 40.315                                                 |                                                        | 40.315                                                                |                 |                 |                 |                 |
| – waarvan overige materiële uitgaven           | 22.312                                                 |                                                        | 22.312                                                                |                 |                 |                 |                 |
| <b>ONTVANGSTEN</b>                             | <b>39.393</b>                                          |                                                        | <b>39.393</b>                                                         |                 |                 |                 |                 |

# Begrotingsstaat Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit

## Artikel 6. Concurrerende, duurzame, veilige agro-, visserij- en voedselketens

### Budgettaire gevolgen van beleid, (incidentele suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

|                                                                    | Stand<br>ontwerpbe-<br>groting 2018,<br>incl. NvW (1) | Mutatie<br>incidentele<br>suppletoire<br>begroting (2) | Stand<br>incidentele<br>suppletoire<br>begroting<br>2018<br>(3)=(1+2) | Mutatie<br>2019 | Mutatie<br>2020 | Mutatie<br>2021 | Mutatie<br>2022 |
|--------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|
| <b>VERPLICHTINGEN</b>                                              | <b>665.411</b>                                        | <b>37.900</b>                                          | <b>703.311</b>                                                        |                 |                 |                 |                 |
| Waarvan garantieverplichtingen                                     | 123.015                                               |                                                        | 123.015                                                               |                 |                 |                 |                 |
| <b>UITGAVEN</b>                                                    | <b>548.488</b>                                        | <b>37.900</b>                                          | <b>586.388</b>                                                        |                 |                 |                 |                 |
| <b>Subsidies</b>                                                   | <b>23.119</b>                                         | <b>12.800</b>                                          | <b>35.919</b>                                                         |                 |                 |                 |                 |
| <b>Duurzame veehouderij</b>                                        | <b>111</b>                                            |                                                        | <b>111</b>                                                            |                 |                 |                 |                 |
| Stoppersregeling fosfaatreductieplan                               |                                                       |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| Regeling fijnstofmaatregelen                                       |                                                       |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| Overig                                                             | 111                                                   |                                                        | 111                                                                   |                 |                 |                 |                 |
| <b>Plantaardige productie</b>                                      | <b>5.146</b>                                          | <b>12.800</b>                                          | <b>17.946</b>                                                         |                 |                 |                 |                 |
| Energie-efficiency en hernieuwbare energie glastuin-<br>bouw (EHG) | 400                                                   | 8.800                                                  | 9.200                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Marktintroductie energie innovaties (MEI)                          | 4.535                                                 | 4.000                                                  | 8.535                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Overig                                                             | 211                                                   |                                                        | 211                                                                   |                 |                 |                 |                 |
| <b>Visserij</b>                                                    | <b>5.055</b>                                          |                                                        | <b>5.055</b>                                                          |                 |                 |                 |                 |
| Regelingen onder het nieuwe EFMZV                                  | 5.055                                                 |                                                        | 5.055                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Overige (uitfinanciering regelingen onder EVF)                     |                                                       |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| <b>Agrarisch ondernemerschap</b>                                   | <b>5.318</b>                                          |                                                        | <b>5.318</b>                                                          |                 |                 |                 |                 |
| Brede weersverzekering                                             | 5.318                                                 |                                                        | 5.318                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Investeringsregeling Jonge Agrariërs                               |                                                       |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| Flankerend beleid Pelsdierhouderijen                               |                                                       |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| <b>Kennisontwikkeling en (agrarische) innovatie</b>                | <b>7.489</b>                                          |                                                        | <b>7.489</b>                                                          |                 |                 |                 |                 |
| Samenwerking POP Nieuwe uitdagingen                                |                                                       |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| Overig (onder meer tegemoetkoming Vamil)                           | 7.489                                                 |                                                        | 7.489                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| <b>Apurement</b>                                                   | <b>0</b>                                              |                                                        | <b>0</b>                                                              |                 |                 |                 |                 |
| Regeling apurement                                                 |                                                       |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| <b>Begrotingsreserves</b>                                          | <b>0</b>                                              |                                                        | <b>0</b>                                                              |                 |                 |                 |                 |
| Begrotingsreserve landbouw                                         |                                                       |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| Storting begrotingsreserve apurement                               |                                                       |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| <b>Garanties</b>                                                   | <b>5.140</b>                                          |                                                        | <b>5.140</b>                                                          |                 |                 |                 |                 |
| Storting bijdrage begrotingsreserve Borgstellingsfacili-<br>teit   | 2.015                                                 |                                                        | 2.015                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Verliesdeclaraties Borgstellingsfaciliteit                         | 3.125                                                 |                                                        | 3.125                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| <b>Opdrachten</b>                                                  | <b>103.968</b>                                        | <b>25.100</b>                                          | <b>129.068</b>                                                        |                 |                 |                 |                 |
| Duurzame veehouderij                                               | 2.498                                                 | 14.900                                                 | 17.398                                                                |                 |                 |                 |                 |
| Mestbeleid                                                         | 481                                                   |                                                        | 481                                                                   |                 |                 |                 |                 |
| Plantaardige productie                                             | 3.351                                                 | 10.200                                                 | 13.551                                                                |                 |                 |                 |                 |
| Plantgezondheid                                                    | 2.067                                                 |                                                        | 2.067                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Diergezondheid en dierenwelzijn                                    | 5.145                                                 |                                                        | 5.145                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Voedselveiligheid- en kwaliteit/Voedselagenda                      | 19.435                                                |                                                        | 19.435                                                                |                 |                 |                 |                 |
| Voedselzekerheid en internationaal en Europees<br>landbouwbeleid   | 2.641                                                 |                                                        | 2.641                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Visserij                                                           | 130                                                   |                                                        | 130                                                                   |                 |                 |                 |                 |
| Agrarisch ondernemerschap                                          | 2.507                                                 |                                                        | 2.507                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Kennisontwikkeling en (agrarische) innovatie                       | 65.713                                                |                                                        | 65.713                                                                |                 |                 |                 |                 |
| <b>Bijdragen aan ZBO's/RWT's</b>                                   | <b>82.181</b>                                         |                                                        | <b>82.181</b>                                                         |                 |                 |                 |                 |
| Medebewind en overige voormalige publieke PBO-<br>taken            | 1.510                                                 |                                                        | 1.510                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Wageningen Research                                                | 77.013                                                |                                                        | 77.013                                                                |                 |                 |                 |                 |
| College Toelating Gewasbeschermingsmiddelen en<br>Biociden         | 988                                                   |                                                        | 988                                                                   |                 |                 |                 |                 |
| Centrale Commissie Dierproeven                                     | 738                                                   |                                                        | 738                                                                   |                 |                 |                 |                 |
| ZonMW dierproeven                                                  | 1.932                                                 |                                                        | 1.932                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| <b>Bijdragen aan andere begrotingshoofdstukken</b>                 | <b>10.217</b>                                         |                                                        | <b>10.217</b>                                                         |                 |                 |                 |                 |
| Diergezondheidsfonds                                               | 10.217                                                |                                                        | 10.217                                                                |                 |                 |                 |                 |

|                                                                  | Stand<br>ontwerpbe-<br>groting 2018,<br>incl. NvW (1) | Mutatie<br>incidentele<br>suppletoire<br>begroting (2) | Stand<br>incidentele<br>suppletoire<br>begroting<br>2018<br>(3)=(1+2) | Mutatie<br>2019 | Mutatie<br>2020 | Mutatie<br>2021 | Mutatie<br>2022 |
|------------------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|
| <b>Bijdragen aan (inter)nationale organisaties</b>               | <b>10.026</b>                                         |                                                        | <b>10.026</b>                                                         |                 |                 |                 |                 |
| FAO en overige contributies                                      | 10.026                                                |                                                        | 10.026                                                                |                 |                 |                 |                 |
| <b>Bijdragen aan agentschappen</b>                               | <b>313.837</b>                                        |                                                        | <b>313.837</b>                                                        |                 |                 |                 |                 |
| Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit                          | 161.858                                               |                                                        | 161.858                                                               |                 |                 |                 |                 |
| Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland                           | 138.565                                               |                                                        | 138.565                                                               |                 |                 |                 |                 |
| Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu                    | 5.923                                                 |                                                        | 5.923                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Rijksrederij                                                     | 7.491                                                 |                                                        | 7.491                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| <b>ONTVANGSTEN</b>                                               | <b>41.026</b>                                         |                                                        | <b>41.026</b>                                                         |                 |                 |                 |                 |
| Agroketens                                                       |                                                       |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| Mestbeleid                                                       | 7.209                                                 |                                                        | 7.209                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Diergezondheid en dierenwelzijn                                  | 500                                                   |                                                        | 500                                                                   |                 |                 |                 |                 |
| Plant- en diergezondheid                                         |                                                       |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| Voedselveiligheid en kwaliteit                                   |                                                       |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| Voedselzekerheid en internationaal en Europees<br>landbouwbeleid | 5.926                                                 |                                                        | 5.926                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Visserij                                                         | 6.993                                                 |                                                        | 6.993                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Agrarisch ondernemerschap                                        | 245                                                   |                                                        | 245                                                                   |                 |                 |                 |                 |
| Kennisontwikkeling en (agrarische) innovatie                     | 12.157                                                |                                                        | 12.157                                                                |                 |                 |                 |                 |
| Garanties (provisies Borgstellingsfaciliteit)                    | 2.925                                                 |                                                        | 2.925                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Agentschappen                                                    |                                                       |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| Onttrekkingen begrotingsreserves                                 | 5.071                                                 |                                                        | 5.071                                                                 |                 |                 |                 |                 |

## Artikel 8. Natuur en Biodiversiteit

### Budgettaire gevolgen van beleid, (incidentele suppletoire begroting) (Bedragen x € 1.000)

|                                                          | Stand<br>ontwerpbe-<br>groting 2018,<br>incl. NvW (1) | Mutatie<br>incidentele<br>suppletoire<br>begroting (2) | Stand<br>incidentele<br>suppletoire<br>begroting<br>2018<br>(3)=(1+2) | Mutatie<br>2019 | Mutatie<br>2020 | Mutatie<br>2021 | Mutatie<br>2022 |
|----------------------------------------------------------|-------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|
| <b>VERPLICHTINGEN</b>                                    | <b>104.964</b>                                        | <b>6.600</b>                                           | <b>111.564</b>                                                        |                 |                 |                 |                 |
| <b>UITGAVEN</b>                                          | <b>105.204</b>                                        | <b>6.600</b>                                           | <b>111.804</b>                                                        |                 |                 |                 |                 |
| <b>Subsidies</b>                                         | <b>2.555</b>                                          |                                                        | <b>2.555</b>                                                          |                 |                 |                 |                 |
| Vermaatschappelijking Natuur en Biodiversiteit           | 1.020                                                 |                                                        | 1.020                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Natuur en biodiversiteit op land                         | 763                                                   |                                                        | 763                                                                   |                 |                 |                 |                 |
| Beheer Kroondomein                                       | 772                                                   |                                                        | 772                                                                   |                 |                 |                 |                 |
| <b>Leningen</b>                                          | <b>27.345</b>                                         |                                                        | <b>27.345</b>                                                         |                 |                 |                 |                 |
| Rente en aflossingen voor bestaande leningen (EHS & PNB) | 27.345                                                |                                                        | 27.345                                                                |                 |                 |                 |                 |
| <b>Opdrachten</b>                                        | <b>20.371</b>                                         | <b>6.600</b>                                           | <b>26.971</b>                                                         |                 |                 |                 |                 |
| Natuur en Biodiversiteit Grote wateren                   | 7.792                                                 |                                                        | 7.792                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Vermaatschappelijking Natuur en Biodiversiteit           | 4.924                                                 |                                                        | 4.924                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Overige stelsel activiteiten                             | 1.931                                                 |                                                        | 1.931                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Internationale Samenwerking                              | 3.648                                                 |                                                        | 3.648                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Natuur en Biodiversiteit op land                         | 1.653                                                 |                                                        | 1.653                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| Caribisch Nederland                                      | 423                                                   |                                                        | 423                                                                   |                 |                 |                 |                 |
| Klimaatimpuls Natuur en Biodiversiteit                   |                                                       | 6.600                                                  | 6.600                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| <b>Bijdragen aan medeoverheden</b>                       | <b>600</b>                                            |                                                        | <b>600</b>                                                            |                 |                 |                 |                 |
| Natuur en Biodiversiteit Grote Wateren                   | 600                                                   |                                                        | 600                                                                   |                 |                 |                 |                 |
| Caribisch Nederland                                      |                                                       |                                                        |                                                                       |                 |                 |                 |                 |
| <b>Bijdragen aan ZBO's/RWT's</b>                         | <b>25.952</b>                                         |                                                        | <b>25.952</b>                                                         |                 |                 |                 |                 |
| Staatsbosbeheer                                          | 25.952                                                |                                                        | 25.952                                                                |                 |                 |                 |                 |
| <b>Bijdragen aan (inter)nationale organisaties</b>       | <b>1.097</b>                                          |                                                        | <b>1.097</b>                                                          |                 |                 |                 |                 |
| Contributies                                             | 1.097                                                 |                                                        | 1.097                                                                 |                 |                 |                 |                 |

|                                         | Stand<br>ontwerpbe-<br>groting 2018,<br>incl. NvW (1) | Mutatie<br>incidentele<br>suppletoire<br>begroting (2) | Stand<br>incidentele<br>suppletoire<br>begroting<br>2018<br>(3)=(1+2) | Mutatie<br>2019 | Mutatie<br>2020 | Mutatie<br>2021 | Mutatie<br>2022 |
|-----------------------------------------|-------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------|-----------------------------------------------------------------------|-----------------|-----------------|-----------------|-----------------|
| <b>Bijdragen aan agentschappen</b>      | <b>27.284</b>                                         |                                                        | <b>27.284</b>                                                         |                 |                 |                 |                 |
| Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland  | 17.871                                                |                                                        | 17.871                                                                |                 |                 |                 |                 |
| Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit | 9.413                                                 |                                                        | 9.413                                                                 |                 |                 |                 |                 |
| <b>ONTVANGSTEN</b>                      | <b>57.180</b>                                         |                                                        | <b>57.180</b>                                                         |                 |                 |                 |                 |
| Landinrichtingsrente                    | 37.259                                                |                                                        | 37.259                                                                |                 |                 |                 |                 |
| Verkoop gronden                         | 15.000                                                |                                                        | 15.000                                                                |                 |                 |                 |                 |
| Overige                                 | 4.921                                                 |                                                        | 4.921                                                                 |                 |                 |                 |                 |